

**Sak nr 15.09**  
**Styremøte i FS Fafo og**  
**Fafo AVF**  
**24. juni 2009**

# **Årsberetning 2008**

**for**  
**Forskningsstiftelsen Fafo med**  
**datterselskaper**

**Morselskapets org. nr. 969 990 695**

**Administrasjonens forslag til vedtak:**  
**Styret godkjenner Årsberetningen og regnskapet for 2008 for**  
**Forskningsstiftelsen Fafo med datterselskaper.**

# Årsberetning for 2008

Forskningsstiftelsen Fafo ble grunnlagt av Landsorganisasjonen i Norge i 1982 og omdannet til stiftelse i 1993 med bidrag fra Landsorganisasjonen i Norge, Norsk Kommuneforbund, Orkla ASA, Umoe As, Elkem ASA, NKL, Sparebank 1 Gruppen ASA, og Telenor AS. Fafos hovedkontor ligger i Oslo. Konsernet består av Forskningsstiftelsen Fafo med datterselskapene Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier as, opprettet i mars 2002, og Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning as, opprettet i mars 2003.

Styret for Forskningsstiftelsen Fafo består av styreleder Roar Flåthen, Tor Arne Solbakken, Gerd Kristiansen, Jens P. Heyerdahl d.y., Gunn Ovesen, Liv Undheim og Morten Øye, samt Henriette Lunde, Bård Jordfald og Inger Lise Skog Hansen. Styret for Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning as er det samme som for Forskningsstiftelsen Fafo.

I henhold til stiftelsens vedtekter utnevnes det et råd som velger Fafos styre og følger arbeidet i stiftelsen. Rådet har følgende sammensetning for perioden 2007 til 2009: Roar Flåthen (LO) leder, Arve Bakke (Fellesforbundet), Tone Sønsterud (LO Stat), Mette Nord (Fagforbundet), Gerd Eva Volden (Fagforbundet), Dag J. Opedal (Orkla), Ole Enger (Orkla), Eldar Mathisen (Sparebank 1), Ole-Wilhelm Meyer (Sparebank 1), Erlend Grimstad (Umoe), Jarle Roth (Umoe), Hans Christian Hauglie (Telenor), Ole Kristian Solberg (Telenor), Nils Arild Steigedal (Coop) og Vuokko Hassel (Coop).

## Virksomheten

Forskningsstiftelsen Fafo har som vedtektsfestet formål å drive, eller eie aksjer i selskaper som driver anvendt forsknings- og utredningsarbeid som belyser viktige trekk i utviklingen nasjonalt og internasjonalt. Forskningsstiftelsen kan drive, eller eie aksjer i selskaper som driver arbeid relatert til forskning, dokumentasjon og informasjon. Stiftelsen har ikke erverv til formål.

Målet med Forskningsstiftelsen Fafo er å utvikle kunnskap om deltakelse, levekår, demokrati, utvikling og verdiskaping. Basert på høye forskningsetiske og metodiske standarder er ønsket å bidra til samfunnsmessig fornyelse. Med et historisk utgangspunkt i norsk fagbevegelse er Fafos aktivitet basert på å levere kritisk og handlingsorientert forskning om arbeidsliv og velferdspolitikke til sentrale beslutningstakere og beslutningsprosesser.

Stiftelsens forsknings- og utredningsaktivitet er konsentrert om organisert arbeidsliv og velferdspolitikke nasjonalt og internasjonalt. Fafos institutter jobber innenfor en empirisk forskningstradisjon og har utviklet særlig kompetanse på innsamling og analyse av kvantitative data.

Fafo jobber i nær kontakt og dialog med brukere og oppdragsgivere, og samarbeider med et omfattende faglig nettverk. Det legges stor vekt på å skape møteplasser og

formidle kunnskap fra prosjektene. Fafo har som mål å være en åpen og utadvendt forskningsstiftelse basert på oppdrag fra partene i arbeidslivet, bedrifter, offentlig administrasjon, frivillige organisasjoner, internasjonale organisasjoner og fond samt Norges forskningsråd, EU og andre internasjonale forskningsprogrammer.

Forskningsstiftelsen Fafo mottok grunnbevilgning fra Norges forskningsråd på 10,041 mill. kr, dvs. 9,8 % av total omsetning, mot 8,6 % året før. Fafo har hatt en økning i grunnbevilgning de senere årene, men har fremdeles en relativt lav grunnbevilgning sammenlignet med andre forskningsinstitutter.

Forskningsrådet har valgt å gi basisbevilgningen direkte til Forskningsstiftelsen som fordeles videre til sine to heleide institutter i henhold til styrevedtak. I 2008 ble basisbevilgningen fordelt mellom Fafo AVF og Fafo AIS med utgangspunkt i antall ansatte forskere i instituttene. De to instituttene fordeles deretter basisbevilgningen til doktorgradfinansiering, publiseringsstøtte, forskningsledelse og kvalitetssikring samt faglige utviklingsmidler. Alle aktiviteter fordeles som prosjektmidler og bruken følges opp. Publiseringsstøtte til vitenskaplige artikler fordeles etter åpen utlysning og søknad fra den enkelte forsker i begge instituttene.

For Fafo AVFs del ble vel en tredel av basisbevilgningen benyttet til å toppfinansiere 6 doktorgradsstipendiater, mens om lag tilsvarende andel ble brukt til kvalitetssikring og forskningsledelse. Den resterende tredelen ble benyttet til å støtte akademiske publiseringer som ikke var prosjektfinansiert, strategiske utviklingsprosjekter, samt kompetanseutviklende tiltak som konferansedeltakelse, paperproduksjon mv. Fafo AIS hadde kun en doktorgradsstipendiat i 2008 og benyttet det meste av sin basisbevilgningsandel til forskningsledelse og kvalitetssikring samt publiseringsstøtte.

I tillegg til grunnbevilgningen har Fafo ett strategisk instituttprogram (SIP) fra Norges Forskningsråd. Summen av grunnbevilgning og SIP utgjør stiftelsens basisfinansiering. Denne utgjorde 11 % i 2008 og er også lav sammenlignet med en rekke andre institutter, som mottar 20–40 % i basisfinansiering.

Fafos to institutter driver omfattende kompetanseutvikling i form av doktorgradsutdanning og andre kompetansetiltak. I 2008 hadde 22 ansatte forskerne ved instituttene doktorgrad. I 2008 disputerte også fire medarbeidere. Andelen ansatte med doktorgrad i de to instituttene økte dermed til 30 %. Denne forventes å stige ytterligere i 2009.

Begge instituttene har hatt god prosjektinngang i 2008. Det har vært en økning i aktivitet i begge instituttene både økonomisk og faglig. 2008 representerer et noe høyere nivå på den faglige aktiviteten enn i 2007. Dette gjelder antall gjennomførte prosjekter, publiserte rapporter, vitenskapelig publisering i tidsskrifter og fagbøker. Det har også vært en ytterligere vekst i eksternt formidling i form av seminaraktiviteter, foredrag, medieoppslag mv. Tatt i betraktning at 2007 representerte en foreløpig topp i faglige aktiviteter er resultatene i 2008 gode.

Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier har oppnådd et positivt driftsresultat som følge av høy aktivitet. Instituttet har dermed hatt en god utvikling både i 2007 og 2008, etter et negativt økonomisk resultat i 2005 og 2006.

I Fafos største institutt, Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning, har 2008 medført et driftsår med overskudd og en forsterket faglig utvikling. Det positive økonomiske resultatet er i stor grad bestemt av resultateffekter knyttet til regnskapmessig behandling av tjenestepensjonsordningen. Den regulære driften gikk imidlertid i 2008 i balanse. Samlet sett følger imidlertid instituttet opp den positive utviklingen fra 2004 til 2007. Instituttets strategiske posisjon er styrket.

Den økonomiske situasjonen for Forskningsstiftelsen Fafo er sammensatt. Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning har nå et akseptabelt egenkapitalnivå. Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier har fortsatt et lavt egenkapitalnivå selv om det er bedret de siste to årene. Morselskapet går i økonomisk balanse. Morselskapet må imidlertid betjene en relativt høy gjeld og har, selv om betydelige investeringer og oppgraderinger er gjort de senere årene, fortsatt et ytterligere investeringsbehov knyttet til oppgradering av bygningsmassen i Borggata 2b.

Samlet sett mener styret at Forskningsstiftelsen Fafo er godt posisjonert for en positiv økonomisk og strategisk utvikling.

### **Oppdragsgivere og publisering**

Begge instituttene har en sammensatt oppdragsgiverportefølje. De viktigste oppdragsgiverne er departementer, direktorater, kommuner eller internasjonale offentlige organisasjoner som EU og Nordisk Ministerråd. Videre er arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner, andre organisasjoner og bedrifter betydelige og viktige oppdragsgivere. Det er fortsatt et mål å øke andelen prosjekter finansiert fra Forskningsrådet. Dette gjelder særlig i Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier.

Det ble publisert 82 Fafo-rapporter, Fafo-notater eller rapporter i ekstern serie i 2008. Dette er på nivå med året før. I tillegg var ansatte ved instituttet forfattere eller medforfattere av 42 vitenskapelige artikler eller kapitler i vitenskapelige antologier, noe som er en liten økning fra 2007. Som påpekt var aktiviteten i 2007 det høyeste i Fafos 25-årige historie. Det ble også utarbeidet 22 kapitler eller artikler i lærebøker, fagbøker, konferanserapporter og fagtidsskrifter. Det er likevel fortsatt et mål å øke den internasjonale publiseringen. Vitenskapelig publisering vil bli den viktigste indikatoren for tildeling av basisfinansiering fra 2009.

Det ble holdt 408 foredrag, skrevet 87 papers og 77 kronikker. Samlet har det vært en økning i denne typen forskningsformidling. Styret i stiftelsen er godt fornøyd med formidlings- og informasjonsaktiviteten i 2008 og anser at Fafo er mer kjent i media og samfunnsliv enn tidligere.

Nøkkeltall 2004 - 2008 samlet AVF as og AIS as	2004	2005	2006	2007	2008
Driftsinntekter (mill. NOK)	81,8	71,3	84,9	91,5	102,6
Prosjektkostnader	30,8	20,3	25,2	23,3	25,6
Dekningsbidrag (mill NOK) (justert for prosjektkost)	51,0	51,0	59,7	68,2	77,0
Resultat (mill. NOK)	2,4	(1,3)	(0,6)	1	3,7
Tilskudd grunnbevilgning (mill. NOK)	6,2	6,4	6,6	7,9	10
Tilskudd grunnbevilgning (% av driftsinntekter)	7,6 %	9,0 %	7,8 %	8,6 %	9,7 %
Totalt antall ansatte	82	77	81	86	89
Totalt antall forskere	69	63	68	73	74
- herav forskere kvinner	36	35	34	37	39
-herav forskere menn	33	26	34	36	35
Sykefravær	5,0 %	4,8 %	4,3 %	3,2 %	5,0 %
Andel forskere med doktorgrad	19 %	24 %	26 %	26 %	30 %
Antall forskere med doktorgrad	13	15	18	19	22
Antall doktorgrads studenter	11	7	8	11	8
<b>Aktivitetsrapporter:</b>					
Vitenskapelige artikler med referee	19	10	16	38	41
Vitenskapelig monografi og fagbok	-	-	4	2	5
Kapitler eller artikler i fagbøker, lærebøker, konferanserapporter eller sentrale tidsskrifter uten referee	23	33	39	14	22
Rapporter og notater	62	93	86	87	82
Paper og fremleggelse på vit. Konferanser	85	22	47	55	87
Brukerretta foredrag	260	351	380	414	408
Populærvitenskapelig formidling	36	75	67	89	77

## Organisering

2008 har som de foregående årene vært preget av stabilitet i de to heleide as-ene i forskningsstiftelsen. I Fafo AVF er det ikke gjort endringer i ledelsesstrukturen. I Fafo AIS ble Anne Lene Dale Sandsteen ansatt som ny daglig leder fra 1. Oktober 2008. I 2008 er det jobbet videre med å styrke kompetansen i staben, på den eksterne profileringen av instituttene og på en styrking av instituttens posisjon i de respektive oppdragsmarkedene.

Daglig leder i stiftelsen er Jon M. Hippe. Tone Fløtten er assisterende daglig leder og Mona Sandbæk er økonomisjef. De to siste har sitt ansettelsesforhold til Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning, hvor de er henholdsvis forskningssjef og økonomisjef. Erling Berg har vært økonomisjef fra oktober 2008 i Mona Sandbæks svangerskapspermisjon.

## Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning as (Fafo AVF)

Instituttet har spesialisert seg på arbeidslivsorganisering og virkemidler i velferdspolitikken. Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning gjennomfører undersøkelser om partsrelasjoner, integrasjon og eksklusjon i arbeidsmarkedet, bedriftsutvikling, fordelingspolitikk og velferdstjenester, europeisk integrasjon og globalisering.

Instituttet har i 2008 videreført sine fire forskningsområder:

- Arbeidslivsorganisering og arbeidsmarked
- Sosialpolitikk og velferdsproduksjon
- Bedrifts- og virksomhetsstudier

- Arbeid, inkludering og kompetanse

Instituttet har hatt en fortsatt god prosjektinngang og høy aktivitet i 2008. Prosjektporteføljen har samsvart godt med instituttets faglige kjerneområder. Antall forskere har vært stabilt i løpet av året og det har vært en lavere turnover i staben enn i 2007. Ved utgangen av året har 36 % av forskerstaben doktorgrad.

Instituttet har de senere årene hatt en positiv utviklingen med økning i gjennomførte prosjekter og publiserte rapporter, samt en betydelig økning i seminaraktiviteter og foredrag. 2008 har bidratt til ytterligere å styrke instituttets strategiske posisjon. Det er ingen endringer i instituttets ledelse.

Det har også i 2008 vært en omfattende faglig aktivitet. Særlig positivt har det vært at instituttet på flere områder har styrket grupper av prosjekter og fagfelt, slik at disse representerer en tyngre satsing. Tre eksempler på denne utviklingen er:

### **Pensjonsområdet**

Fafo har vært et sentralt pensjons- og trygdeforskningsmiljø de siste 20 årene og har bidratt med en hel rekke utredninger og forskningsrapporter. De senere årene har instituttet hatt en mengde oppdrag knyttet til pensjonsreformen. I 2008 ble det blant annet laget en utredning om alternativ modell for den avtalefestede pensjonsordningen (AFP) ved tariffoppgjøret, en rapport om særaldersgrensene for et parts sammensatt offentlig utvalg, samt fem ulike rapporter og utredninger om tjenstepensjonsordningene for henholdsvis LO, NTL, Akademikerne og Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID). Forskerene som arbeider med pensjonsspørsmål har hatt en utstrakt foredragsvirksomhet (mer enn 40 i 2008), artikler og kronikker. Høsten 2007 ble det også startet opp et eget instituttprogram for AID, 'Tjenstepensjonsmarkedet i endring', som løper fram til midten av 2011. Til dette programmet er det knyttet en doktorgrad. En forsker arbeider dessuten med en doktorgrad om tidligpensjonering og seniorpolitikk, finansiert av forskningsrådets Arbeidslivsprogram.

### **Liv og arbeid**

Fafo har gjennom de siste årene etablert seg som et viktig kunnskapsmiljø innenfor området bærekraftig arbeidsliv. Dette temaområdet omfatter forskning på sammenhengen mellom arbeidsliv og privatliv, utvikling i HMS-tilstanden i arbeidslivet og hvordan forhold i arbeidslivet påvirker andre forhold i livet.

"Liv og arbeid – mulighetenes arbeidsliv for alle?" er tittelen på et knippe prosjekter som belyser ulike aspekter ved sammenhengen mellom privatliv og yrkesliv før og nå, og ulike forutsetninger for et bedre og lengre yrkesliv. Liv og arbeid-prosjektene har gitt grunnlag for videreutvikling av et viktig område for Fafo. Innenfor dette forskningsområdet kan også instituttets forskning på helse, miljø og sikkerhet (HMS) i norsk arbeidsliv fremheves. Instituttet lanserte rapporten HMS-tilstanden i Norge. Rapporten ga en tilstansrapport på hvordan ulike endringstrekk i arbeidslivet har endret HMS-tilstanden og HMS-utfordringene i norsk arbeidsliv.

### **Samarbeid i den norske arbeidslivsmodellen**

Samarbeid og medbestemmelse på arbeidsplassen er viktige byggesteiner i den norske arbeidslivsmodellen og studier av dette er et sentralt og voksende forskningsfelt på Fafo. I 2008 kom dette til uttrykk i en rekke aktiviteter og publikasjoner, blant annet

Eivind Falkums avhandling ”Makt og opposisjon i norsk arbeidsliv. Fafos Rådsprogram 2005-8, der eierskap, ledelse og samarbeid har vært sentrale stikkord har gitt opphav til en rekke arrangementer og publikasjoner – deriblant ”Den norske mikromodellen. Virksomhetsstyring, partssamarbeid og sosial kapital”, ”Krevende eierskap. Statlig eierskap mellom finansiell styring og industrielle ambisjoner” og ”Ledere i den norske modellen”. Høsten 2008 igangsatte Fafo et nytt prosjekt om bedriftsdemokrati, medbestemmelse og medvirkning i norsk arbeidsliv. Gjennom kvalitative intervjuer og en representativ spørreundersøkelse til arbeidstakere skal prosjektet kartlegge praktiseringen av medbestemmelse og medvirkning i norsk arbeidsliv og ulike aktørers vurdering av styrker og svakheter ved disse ordningene.

Disse satsingene vil også bli fulgt opp i Fafo’s Rådsprogram 2009-11 hvor de lokale samarbeidsordningenes betydning for evnen til å takle økonomisk krise og omstillinger vil bli belyst gjennom studier og samarbeidsprosjekter i virksomheter knyttet til Fafo’s stiftelse.

## **Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier as (Fafo AIS)**

Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier har til formål å drive forskning, utredning og andre faglig relevante tjenester om levekår og utviklingsstrategier i land i konflikt, overgangsfase og utvikling. Fafo AIS har 35 ansatte, hvorav 29 er forskere. Antall forskere har dermed økt betydelig i 2008. Instituttet har hatt en omfattende formidlingsaktivitet i 2008.

### **Organisering**

Instituttet er organisert med en daglig leder (Anne Lene Dale Sandsten), én forskningssjef (Jon Pedersen) og fire gruppeledere.

I løpet av 2008 har Fafo AIS gjennomgått enkelte reformer for å oppnå en tydeligere organisasjon. Forskingen er nå samlet i fire faglig sammensatte grupper: Internasjonal migrasjon, Helse og miljø, Konfliktstudier og Midtøsten-studier.

Forskingen fokuserer tematisk på menneskers levekår og sosiale tilpasning i konfliktområder og i utviklingsland. Instituttet har spesiell kompetanse på sårbare grupper som flyktninger, ofre for menneskehandel, ikke-legale migranter, prostituerte, barnarbeidere og ofre for naturkatastrofer og klimaødeleggelser. Situasjonen for kvinner, barn og unge står sentralt. Levekårsforskningen har over tid blitt mer rettet mot spesialiserte tema som helse og ernæring, barne- og mødredødelighet, miljøskader og psykiske skader som følge av krig, fattigdom eller naturkatastrofer.

Instituttet har geografisk kjernekompetanse på Afrika, Midtøsten og Kina, og i tillegg på Haiti, Balkan (menneskehandel) og Nord-Vest-Russland. I regionale krigssoner har også instituttet opparbeidet en betydelig kompetanse i konfliktøkonomi: spillet mellom økonomiske interesser, konflikt og levekår i regioner preget av krig.

Instituttet legger stor vekt på produksjon av empirisk forskning av høy kvalitet. Gjennom årene har instituttet utviklet en anerkjent metodisk kompetanse i kvantitative levekårsundersøkelser, ofte under krevende forhold. Slike studier gir nye data om sosiale og økonomiske forhold som gir gode grunnlag for relevant planlegging i de aktuelle land og for det internasjonale samfunnet. Den i utgangspunktet kvantitative kompetansen har over tid utviklet seg til en bredde av ulike tilnærminger, både

kvantitative og kvalitative, for å kunne nå spesielt sårbare grupper som for eksempel ofre for menneskehandel, prostituerte, barnesoldater eller barnarbeidere.

Etter hvert har instituttets metodiske erfaring bidratt til nye oppdrag for indikatorutvikling for å måle utviklingsstrategier, fredsbyggingsarbeid eller gjenoppbygging etter naturkatastrofer.

Instituttet samarbeider med internasjonale organisasjoner for å oppsummere erfaringer fra og øke kunnskapen om å løse konflikter og bygge fred. De fleste prosjektene gjennomføres med lokale partnere og bidrar til gjensidig læring. Forskingen bidrar til relevant kunnskap for politiske utviklingsstrategier, så som gjenoppbygging etter katastrofer eller reintegrering i fredsbyggingsfaser. Instituttets studier kommer til anvendelse både for nasjonale myndigheter, donorland og internasjonale aktører som FN, EU og Verdensbanken.

### **Norsk senter for fredsbygging (Noref)**

I 2008 fikk Fafo, i samarbeid med Nupi, i oppdrag å etablere Norsk Ressurscenter for fredsbygging (Noref) for Utenriksdepartementet. Noref er en uavhengig stiftelse med Utenriksdepartementet som eneste stifter og eget styre. Stiftelsen har en ansatt, daglig leder Mariano Aguirre. Øvrig personell, lokaliteter og administrative tjenester besørges av Fafo AIS gjennom en egen driftsavtale. Noref vil ha et årlig budsjett på rundt NOK 30 millioner og etableringen av senteret har krevet en betydelig innsats fra flere av Fafos medarbeidere i 2008.

### **Fortsatt drift**

Styret mener det er riktig å legge forutsetningene om fortsatt drift til grunn for fastsettelsen av årsregnskapet.

### **Årsregnskapet, resultat og disponeringer**

Forskningsstiftelsen Fafo med datterselskaper hadde i 2008 en omsetning på 102,4 mill. kr, mot 90,9 mill. kr i 2007.

Driftsresultatet i konsernet ble på 5 mill. kr, mot 3 mill.kr i 2007. Årsoverskuddet for konsernet ble 3,5 mill. kr.

Forskningsstiftelsen Fafo mottok gjennom Norges forskningsråd en grunnbevilgning på 10 mill.kr. Faglig kvalitet og faglig uavhengighet er viktige grunnverdier for et forskningsinstitutt som er avhengig av oppdragsinntekter i et konkurranseutsatt forsknings- og utredningsmarked. Styret har derfor videreført arbeidet med en systematisk kompetanseutvikling i Fafo, og grunnbevilgningen har vært anvendt til ulike kompetansefremmende tiltak, særlig doktorgradsarbeider. I tillegg mottok Fafo AVF et strategisk instituttprogram fra Forskningsrådet. Til sammen utgjør grunnbevilgning og SIPer stiftelsens basisfinansiering. I prosent av omsetningen var basisfinansieringen 9,7 % i 2008.

De samlede inntektene for morselskapet var i 2008 på 7,5 mill. kr, som hovedsakelig skriver seg fra leieinntekter og salg av tjenester. Bygget er også i 2008 fullt belagt med leietakere. Bygget representerer en betydelig verdi og sikkerhet for Fafos virksomhet.

Årets resultat etter finansposter i morselskapet ble på 0,187 mill. kr i underskudd.

Fafo er i et krevende marked for oppdragsforskning. Instituttene har imidlertid et bredt spekter av oppdragsgivere og en del prosjekter med relativt lang løpetid. Dette gjør at markedsrisikoen anses å være håndterbar på kort og mellomlang sikt. Likviditetssituasjonen for konsernet samlet er tilfredsstillende. For konsernet ses heller ingen kredittrisiko av betydning.

*Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning as* hadde i 2008 en omsetning på 62,7 mill. kr, hvorav 61,1 mill. kr var prosjektinntekter.

Årets resultat ble på 1,2 mill. kr, som ble foreslått avsatt til annen egenkapital. Egenkapitalen utgjør etter dette 7,4 mill. kr, hvorav 0,5 mill. kr er aksjekapital.

*Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier as* hadde i 2008 en omsetning på 40 mill. kr. Av disse inntektene utgjorde prosjektinntekter hele omsetningen.

Årets resultat ble på 2,5 mill. kr som ble foreslått avsatt til egenkapitalen. Egenkapitalen utgjør etter dette 3,4 mill. kr, hvorav 0,5 mill. kr er aksjekapital.

## **Arbeidsmiljøet og det ytre miljø**

*Fafo-stiftelsen med datterselskaper* hadde 89 ansatte ved utgangen av 2008. Selskapets kontorlokaler holder god standard, og arbeidsmiljøet er godt.

Selskapet samarbeider med de tillitsvalgte i Forskningsstiftelsen Fafo og bedriftshelsetjenesten i å vurdere og å utvikle arbeidsmiljøet. Selskapet inngikk avtale om Inkluderende arbeidsliv i 2002.

Sykefraværet for de heleide selskapene i stiftelsen hele året har vært 5 % av total arbeidstid, mot 3,2% i 2007, 4,3 % i 2006. Av dette er 2,4 prosentpoeng langtidsfravær.

Det er ingen ansatte som har blitt tidlig- eller uførepensjonert.

Virksomheten er av en slik art at den ikke forurensar det ytre miljø.

## **Likestilling**

I de to heleide instituttene av Forskningsstiftelsen er det tilnærmet lik fordeling på kvinner og menn. I forskerstaben er det 39 kvinner og 35 menn. I Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning as er instituttleder mann, en av to forskningssjefer kvinne og tre av fire avdelingsledere kvinner. I Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier as er instituttleder kvinne, forskningssjefen mann og to av fire avdelingsledere er kvinner. Økonomisjefen i konsernet er kvinne og informasjons- og publikasjonssjefen er mann. Samlet er det dermed åtte kvinner og syv menn i Fafos ledelse.

I selskapets styre satt det i 2008 fem menn og fem kvinner.

Gjennom avtaleverk, samarbeidsfora og ledelsesoppfølging er det sikret at det ikke forekommer ulovlig forskjellsbehandling innenfor selskapene i Fafo-gruppen.

## Utsikter

Styret forventer en positiv drift i de to datterselskapene og et driftsresultat i balanse for morselskapet i 2009.

Oslo, den 31. desember 2009  
24. juni 2009

Roar Flåthen  
Leder

Tor Arne Solbakken

Gerd Kristiansen

Liv Undheim

Morten Øye

Jens P. Heyerdahl d.y.

Gunn Ovesen

Inger Lise S. Hansen  
Valgt av de ansatte

Henriette Lunde  
Valgt av de ansatte

Bård Jordfald  
Valgt av de ansatte

Jon Mathias Hippe  
Daglig leder

# Resultatregnskap

## Forskningsstiftelsen Fafo

(Alle beløp er i NOK 1000)

Selskapsregnskap		Konsernregnskap			
2007	2008		Note	2008	2007
		<b>Driftsinntekter og driftskostnader</b>			
-	-	Prosjektinntekter		99 905	88 805
7 302	7 523	Annen driftsinntekt		2 520	2 114
<b>7 302</b>	<b>7 523</b>	<b>Sum driftsinntekter</b>	2	<b>102 425</b>	<b>90 919</b>
-	-	Direkte prosjektrelaterte kostnader		25 525	22 629
1 366	1 493	Personalkostnader	3	59 552	51 937
1 554	1 626	Avskrivning	4	3 112	3 059
2 345	2 398	Annen driftskostnad	3	9 233	10 287
<b>5 265</b>	<b>5 517</b>	<b>Sum driftskostnader</b>		<b>97 422</b>	<b>87 912</b>
<b>2 036</b>	<b>2 006</b>	<b>Driftsresultat</b>		<b>5 002</b>	<b>3 007</b>
		<b>Finansinntekter og finanskostnader</b>			
-	-	Renteinntekt konsern		-	-
43	6	Annen finansinntekt		819	471
-	-	Finanskostnader konsern		-	-
1 882	2 199	Annen finanskostnad		2 320	2 109
<b>-1 839</b>	<b>-2 193</b>	<b>Resultat av finansposter</b>		<b>-1 501</b>	<b>-1 638</b>
<b>197</b>	<b>-187</b>	<b>Resultat før ekstraordinære poster</b>		<b>3 505</b>	<b>1 373</b>
-	-	Ekstraordinære poster		-	-
<b>197</b>	<b>-187</b>	<b>Resultat før skattekostnad</b>		<b>3 505</b>	<b>1 373</b>
-	-	Skattekostnad		-	-
<b>197</b>	<b>-187</b>	<b>Årsoverskudd (+) / Årsunderskudd (-)</b>		<b>3 505</b>	<b>1 373</b>
		<b>Overføringer</b>			
197	-187	Avsatt til annen egenkapital/dekkes av annen egenkapital			
<b>197</b>	<b>-187</b>	<b>Sum overføringer</b>			

Forskningsstiftelsen Fafo

# Balanse

## Forskningsstiftelsen Fafo

(Alle beløp er i NOK 1000)

Selskapsregnskap		Konsernregnskap			
2007	2008	Eiendeler	Note	2008	2007
<b>Anleggsmidler</b>					
<b>Varige driftsmidler</b>					
79	0	Transportmidler		0	79
1 263	1 328	Inventar/utstyr		4 773	5 074
2 190	2 190	Tomt B2B		2 190	2 190
42 478	42 148	Bygninger		42 148	42 478
<b>46 010</b>	<b>45 666</b>	<b>Sum varige driftsmidler</b>	4	<b>49 111</b>	<b>49 821</b>
<b>Finansielle driftsmidler</b>					
52	84	Pensjonsmidler	10	3 469	1 602
0	-	Ansvarlig lån til datterselskap (AIS as)		-	-
6 000	6 000	Aksjer i datterselskaper	6/7	-	-
<b>6 052</b>	<b>6 084</b>	<b>Sum finansielle driftsmidler</b>		<b>3 469</b>	<b>1 602</b>
<b>52 062</b>	<b>51 751</b>	<b>Sum anleggsmidler</b>		<b>52 580</b>	<b>51 423</b>
<b>Omløpsmidler</b>					
<b>Varebeholdning</b>					
-	-	Varer		150	150
<b>-</b>	<b>-</b>	<b>Sum varebeholdning</b>		<b>150</b>	<b>150</b>
<b>Fordringer</b>					
-	-	Opptjent på prosjekter		18 444	11 672
130	1 223	Kundefordringer		7 264	4 952
662	0	Fordring på selskap i samme konsern	7	-	-
149	90	Andre kortsiktige fordringer		2 007	1 529
36	130	Til gode merverdiavgift		207	103
<b>978</b>	<b>1 443</b>	<b>Sum fordringer</b>		<b>27 921</b>	<b>18 256</b>
111	115	Kasse, bank	5	38 184	52 997
<b>1 089</b>	<b>1 558</b>	<b>Sum omløpsmidler</b>		<b>66 255</b>	<b>71 403</b>
<b>53 151</b>	<b>53 308</b>	<b>Sum eiendeler</b>		<b>118 837</b>	<b>122 826</b>

Forskningsstiftelsen Fafo

# Balanse

## Forskningsstiftelsen Fafo

(Alle beløp er i NOK 1000)

Selskapsregnskap		Konsernregnskap		
2007	2008		2008	2007
		<b>Egenkapital og gjeld</b>	<b>Note</b>	
		<b>Innskutt egenkapital</b>		
200	200	Stiftelseskapital		200
<u>200</u>	<u>200</u>	<b>Sum innskutt egenkapital</b>		<u>200</u>
		<b>Opptjent egenkapital</b>		
24 792	24 605	Annen egenkapital		29 387
<u>24 792</u>	<u>24 605</u>	<b>Sum opptjent egenkapital</b>		<u>29 387</u>
<u>24 992</u>	<u>24 805</u>	<b>Sum egenkapital</b>	8	<u>29 587</u>
		<b>Gjeld</b>		
		<b>Avsetning for forpliktelser</b>		
-	-	Pensjonsforpliktelser	10	-
<u>-</u>	<u>-</u>	<b>Sum avsetning for forpliktelser</b>		<u>-</u>
		<b>Langsiktig gjeld</b>		
24 720	23 690	Pantelån	9	23 690
<u>24 720</u>	<u>23 690</u>	<b>Sum langsiktig gjeld</b>		<u>24 720</u>
		<b>Kortsiktig gjeld</b>		
1 656	3 952	Kassekreditt		3 952
908	270	Leverandørgjeld		5 178
123	127	Skyldig offentlige avgifter		7 311
429	-	Gjeld til selskap i samme konsern	7	-
324	465	Annen kortsiktig gjeld		8 524
-	-	Forskudd fra kunder		40 598
<u>3 439</u>	<u>4 813</u>	<b>Sum kortsiktig gjeld</b>		<u>65 563</u>
<u>28 159</u>	<u>28 503</u>	<b>Sum gjeld</b>		<u>96 745</u>
<u>53 151</u>	<u>53 308</u>	<b>Sum egenkapital og gjeld</b>		<u>118 837</u>

Oslo, 31. desember 2008

24. juni 2009

Roar Flåthen  
Leder

Tor Arne Solbakken

Gerd Kristiansen

Jens P. Heyerdahl d.y.

Gunn Ovesen

Liv Undheim

Morten Øye

Inger Lise S. Hansen  
Ansattrepr.

Bård Jordfald  
Ansattrepr.

Henriette Lunde  
Ansattrepr.

Jon M. Hippe  
Daglig leder

Forskningsstiftelsen Fafo

# Noter

## Forskningsstiftelsen Fafo

### *Særskilt om konsernregnskapet*

Konsernet består av følgende selskaper:

*Morselskap:* Forskningsstiftelsen Fafo.

*Datterselskaper:* Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning AS, Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier AS.

### **Note 1 Regnskapsprinsipper**

Arsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven. Regnskapsprinsippene beskrives nedenfor.

#### *Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld*

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år er klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld, er tilsvarende kriterier lagt til grunn.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet forventes ikke å være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Langsiktig lån balanseføres til nominelle verdier på etableringstidspunktet, og korrigeres ikke til virkelig verdi som følge av renteendringer.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet, uten hensyn til senere renteendringer.

#### *Valuta*

Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til balansedagens kurs.

#### *Varige driftsmidler*

Varige driftsmidler er vurdert til historisk kostpris etter fradrag av avskrivninger. Avskrivningen er beregnet på grunnlag av kostpris og fordelt over antatt økonomisk levetid. Innredning i leide lokaler avskrives over leiekontraktens løpetid.

#### *Fordringer*

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetningen til tap er gjort på grunnlag av individuell vurdering av fordringene.

#### *Prosjekter under utførelse ved årsskiftet*

Prosjekter under utførelse knyttet til fastpriskontrakter vurderes etter løpende avregningsmetode. Fullføringsgraden beregnes normalt med utgangspunkt i påløpte prosjektkostnader i prosent av forventet total kostnad. I tilfeller hvor det knytter seg usikkerhet til estimert fortjeneste og/eller fullføringsgraden, anvendes løpende avregning uten fortjeneste. Det avsettes for forventet tap på kontrakter når vurderingen av et prosjekt tilsier det, uavhengig av fullføringsgrad.

#### *Pensjoner*

Konsernet har dekket pensjonsforpliktelser overfor sine ansatte gjennom en kollektiv pensjonsordning som er organisert og finansiert gjennom et forsikringsselskap. Ved regnskapsføring av pensjon er lineær opptjeningsprofil og forventet sluttlønn som opptjeningsgrunnlag lagt til grunn. Arbeidsgiveravgift er inkludert i tallene.

#### *Skatter*

Selskapets skattepliktige virksomhet er relatert til utleie av fast eiendom. All annen virksomhet er unntatt fra skatteplikt. Ett av datterselskapene har skattepliktig inntekt relatert til forlagsvirksomhet. Skattemessig resultat av utleien og av forlagsvirksomheten er negativt, og selskapet/konsernet opparbeider derfor et skattemessig underskudd til framføring. Utsatt skattefordel i relasjon til det framførbare underskuddet er ikke innarbeidet i regnskapet. Med nåværende drift er det usannsynlig at selskapet/datterselskapet vil kunne gjøre bruk av underskuddet.

## Noter

### Forskningsstiftelsen Fafo

Note 2	Salgsinntekter <i>Pr. virksomhetsområde</i>	2008		2007	
		Morselskap	Konsern	Morselskap	Konsern
	- Forskning og utredning	-	88 664	-	78 209
	- Forlagsvirksomhet	-	-	-	-
	- Salg av tjenester	-	311	-	295
	- Meningsmålinger og analyser	-	-	-	-
	- Utleievirksomhet	7 356	764	5 852	945
	- Offentlig tilskudd	-	11 241	-	7 865
	- Andre inntekter	167	1 445	1 450	4 140
	<b>Sum salgsinntekter</b>	<b>7 523</b>	<b>102 425</b>	<b>7 302</b>	<b>91 454</b>

#### *Geografisk marked*

	2008		2007	
	Morselskap	Konsern	Morselskap	Konsern
Midt-Østen	-	9 %	-	13 %
Afrika	-	11 %	-	4 %
Europa ekskl. Norge	-	2 %	-	3 %
Asia	-	4 %	-	19 %
Sør-Amerika og Karibien	-	1 %	-	1 %
Norge	100 %	73 %	100 %	60 %

#### Note 3 **Ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte m.v.**

##### *Lønnskostnader*

Lønnskostnader består av følgende poster:

	2008		2007	
	Morselskap	Konsern	Morselskap	Konsern
Lønn	1 037	43 357	965	38 233
Folketrygdavgift	189	6 617	183	5 528
Pensjonskostnader	143	4 830	143	3 343
Andre personalkostnader	124	4 748	76	4 834
<b>Sum personalkostnader</b>	<b>1 493</b>	<b>59 552</b>	<b>1 366</b>	<b>51 937</b>
Gjennomsnittlig antall ansatte:	1	87	1	82
Gjennomsnittlig antall årsverk:	1	85	1	74

##### *Godtgjørelser:*

Følgende godtgjørelser er gitt til selskapets og konsernets ledende personer i 2008:

	Daglig leder	Styret
	Morselskap	Morselskap
Lønn	1 035	-
Pensjonskostnader	166	-
Annen godtgjørelse	97	75

##### *Lån og sikkerhetsstillelse til ledende personer m.v.*

Daglig leder og styreleder har ikke lån i selskapet.

##### *Revisor*

Kostnadsført revisjonshonorar for 2008 utgjør NOK 72 i morselskapet og NOK 339 i konsernet. Honorar for andre tjenester fra revisor utgjør NOK 57 i morselskapet og NOK 212 i konsernet. Revisor har mottatt NOK 180 for særattestasjoner på forskningsprosjekter. Beløpene er eksklusive merverdiavgift.

## Noter

### Forskningsstiftelsen Fafo

#### Note 4 Varige driftsmidler

##### **Morselskap**

Anskaffelseskost 01.01.

Tilgang i året

Avgang i året

**Anskaffelseskost 31.12.**

Akkumulerte avskrivninger pr. 31.12.

**Registrert verdi pr. 31.12.**

##### **Arets avskrivninger**

Økonomisk levetid nye driftsmidler

Valg av avskrivningsplan

Inventar/ utstyr	Transport- midler	Bygninger
1 762	414	55 557
294	-	988
-	414	-
<b>2 056</b>	<b>0</b>	<b>56 545</b>

728	0	14 397
<b>1 328</b>	<b>0</b>	<b>42 148</b>

<b>230</b>	<b>79</b>	<b>1 317</b>
------------	-----------	--------------

4 og 10 år Lineær	5 år Lineær	25 og 50 år Lineær
----------------------	----------------	-----------------------

##### **Konsern**

Anskaffelseskost 01.01.

Tilgang i året

Avgang i året

**Anskaffelseskost 31.12.**

Akkumulerte avskrivninger pr. 31.12.

**Registrert verdi pr. 31.12.**

##### **Arets avskrivninger**

Inventar/ utstyr	Transport- midler	Bygninger
11 813	414	55 557
1 425	-	988
-40	414	-
<b>13 198</b>	<b>0</b>	<b>56 545</b>

8 425	0	14 397
<b>4 773</b>	<b>0</b>	<b>42 148</b>

<b>1 716</b>	<b>79</b>	<b>1 317</b>
--------------	-----------	--------------

#### Note 5 Bankmidler

Kasse og bank

- Herav bundne midler

- Bevilget kassekreditt

	2008		2007	
	Morselskap	Konsern	Morselskap	Konsern
Kasse og bank	115	38 184	111	52 997
- Herav bundne midler	114	2 886	111	2 046
- Bevilget kassekreditt	5 000	5 000	1 656	1 656

#### Note 6 Aksjer i andre foretak

**Selskapets navn**

Forskningsparken AS

Eierandel	Anskaffelses- kost	Bokført verdi
0,92 %	-	-

## Noter

### Forskningsstiftelsen Fafo

**Note 7 Datterselskap**  
Konsernets sammensetning fremgår over.

<b>Selskap</b>	<b>Anskaffet</b>	<b>Forretnings- kontor</b>	<b>Eierandel/ stemmerett</b>	<b>Selskapets egenkap.</b>	<b>Selskapets resultat</b>
Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferds- forskning AS	2003	Oslo	100 %	7 364	1 176
Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier AS	2002	Oslo	100 %	3 418	2 516

Morselskapet har følgende fordringer og gjeld til selskaper i konsernet:

	<b>2008</b>	<b>2007</b>
Fordring på Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier AS	318	132
Fordring på Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning AS	773	530
Gjeld til Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning AS	51	429
Gjeld til Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier AS	-	-

Det er ikke stillet garantier eller sikkerhetsstillelser til fordel for noen selskap i konsernet.

**Note 8 Egenkapital**

<b>Morselskap Egenkapital</b>	<b>Stiftelses- kapital</b>	<b>Bundet fond</b>	<b>Annen egenkapital</b>	<b>Sum egenkapital</b>
Egenkapital pr. 31.12.2007	200	-	24 792	24 992
Arets resultat	-	-	-187	-187
<b>Egenkapital pr. 31.12.2008</b>	<b>200</b>	<b>-</b>	<b>24 605</b>	<b>24 805</b>

**Konsern**

<b>Egenkapital</b>	<b>Stiftelses- kapital</b>	<b>Bundet fond</b>	<b>Annen egenkapital</b>	<b>Sum egenkapital</b>
Egenkapital pr. 31.12.2007	200	-	25 883	26 082
Arets resultat	-	-	3 505	3 505
<b>Egenkapital pr. 31.12.2008</b>	<b>200</b>	<b>-</b>	<b>29 388</b>	<b>29 587</b>

**Note 9 Pantstillelser og garantier**

Morselskap:  
Bokført verdi på eiendeler som er stillet som sikkerhet for pantelån:

	<b>Bokført verdi</b>
Borggata 2B	42 148
Tomt	2 190
<b>Sum bokført verdi</b>	<b>44 338</b>

Forskningsstiftelsen Fafo

# Noter

## Forskningsstiftelsen Fafo

### Note 10 Pensjonskostnader, -midler og -forpliktelser

Ansatte i morselskapet og konsernet er omfattet av en kollektiv pensjonsordning som gir rett til definerte fremtidige pensjonsytelser.

Lokalt ansatte i Midt-Østen er tilknyttet en innskuddsbasert pensjonsopptjening. Det er ikke knyttet fremtidige forpliktelser til denne ordningen. Ansatte i Midt-Østen er også omfattet av en sluttvederlagsordning som gir rett til utbetaling tilsvarende en månedslønn for hvert år en har vært ansatt i selskapet. Forpliktelser knyttet til denne sluttvederlagsordningen er ikke av vesentlig art, og er derfor ikke medtatt i balansen.

	2008		2007	
	Morselskap	Konsern	Morselskap	Konsern
<i>Netto pensjonskostnad</i>				
Arets pensjonsopptjening	135	3 725	117	3 326
Rentekostnad av forpliktelsen	28	1 672	25	1 917
Avkastning på pensjonsmidlene	-31	-1 618	-26	-1 842
Administrasjonskostnader	18	254	8	249
Resultatført planendring	-	-	-	-1 020
Resultatført estimatavvik	6	296	4	275
Periodisert arbeidsgiveravgift	19	534	16	440
	<b>175</b>	<b>4 862</b>	<b>143</b>	<b>3 343</b>
Herav dekket av de ansatte	-	-	-	-
<b>Netto pensjonskostnad</b>	<b>175</b>	<b>4 862</b>	<b>143</b>	<b>3 343</b>
<i>Netto pensjonsforpliktelse</i>				
Pensjonsforpliktelse	589	33 185	512	30 497
Pensjonsmidler	-487	-24 367	-448	-25 064
Arbeidsgiveravgift	14	1 243	9	766
Ikke resultatført planendring	-	-	-	-2 603
Ikke resultatført virkning av estimatavvik	-200	-13 531	-125	-5 199
<b>Sum forpliktelse/midler</b>	<b>-84</b>	<b>-3 469</b>	<b>-52</b>	<b>-1 602</b>
<i>Økonomiske forutsetninger</i>				
Forventet avkastning på midlene	5,80 %	5,80 %	5,80 %	5,80 %
Diskonteringsrente	5,80 %	5,80 %	5,50 %	5,50 %
Forventet lønnsregulering	4,00 %	4,00 %	4,50 %	4,50 %
Forventet G-regulering	3,75 %	3,75 %	4,25 %	4,25 %
Forventet vekst i løpende pensjoner	3,25 %	3,25 %	3,25 %	3,25 %
Forventet årlig avgang	2,00 %	2,00 %	2,00 %	2,00 %

Selskapet har benyttet aktuar i beregningen.